

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

Cap. 1. De Elocutione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

quod infelicissimam matrem ultra solitare charitatis exagitabat affectus, amabam marite peritum. Infames quantumlibet hanc impatientiam, ego mihi video defuisse, celsus, multum de letitia, multum perdidisse de gaudijs. Nemo vñquam filium nimis amauit. Excuso tibi, inquit, iuuenis innocissime, quod supremis tuis nondum præstisti milera comitatum. Viuere quidem te defuncto continuo non debui, sed mori marito tacente non potui. Rumpam tedium

lucis inuisse, sed prius licuerit coram ciuitate manibus tuis iusta persoluere, cum damnato supra callidissimum silentium paricida, nihil te dixisse constiterit. Ignofce quod ad iudicium istud orbata durauit. Timui, ne si ad exitum impatientia, si præcipiti pietate properasset, faceret alium paricida de mea morte rumorem.

(2)

Finis Libri Sexti.

DE

ELOCUTIONE,
LIBER SEPTIMVS.

De Elocutione.

CAPVT PRIMVM.

*in minutis
elocutionis
eno dandis
scrupulosi-
us immor-
ari, puerili-
us ingenij.*

VAE ad elocutionis virtutes attinent, sunt à nobis in prima eloquentie parte diffusus exposita. Sed tamen, quoniam semel ad præceptiones desfusimus; nonnulla de huic ipsius virtutis Rhetoricæ cultura, saniorum Rhetorum placita trademus. Sunt enim in hac parte (ut libere fatear) infinitæ, vel etiam aliquot veterum Rhetorum ineptiæ, qui cum ad sublimes illas eloquentiæ vires assurgere non possent, toti in literulis, syllabilque aucupandis, & in tornanda periodo hæserunt. Quæ res, eti in suo genere non sunt negligenda; Tamen ens conlectati morosius, & præ istis heroicis sensus parvi facere, hominis est intemperanter abuentis otio, & literis. Ego enim sic arbitor, eloquentiam ex sensibus, & verbis, quasi ex animo, & corpore conflatam esse. Quicunque grauius sententias, omnes in verborum structu-

ram curas, & cogitationes intendunt, similes illis videntur, qui neglecto spiritu, *cœlesti au-
re paricula*, solam cutem impensius curant. Caueant enim vehementer, ne collidantur li-
teræ, ne hiatus incurvant vocalium, ne asper-
ros auribus sonos contumaces syllabæ effici-
ant: Dant singularem operam, ut trahantur
periodi, ut compius interinstincta particulis
cola, ut oratori pedes concinuant, ut post longos
circumscircutus frequens sit illud intercalare E-
pisodium, *esse* videntur.

Interim præclaris sensibus exhausti, jeiu-
ni, macilenti, totas orationes Grecorum
nugis, & literarum obscuruationibus com-
plent. Hoc quidem milera vanitas est, & ea
opinet, que sanctorum virorum scriptis ca-
stigatur, puerilis loquacia, inanis rerum, ple-
na ineptiarum.

Quanquam non hæc à me ita dici velim,
vt omnem verborum ornatum, contemne-
dam putem: Nam ut corporis honestam cu-
ram

ram gerunt etiam sapientes, sic & in graui oratione culturam elocutionis esse volo; sed etiam grandem, & cum maiestate decoram. Duo tantum reprehendo, primum, quod isti putidius à plerisque, magno ceterorum eloquentiae ornamentorum dispensio, carentur: Deinde, quod ad sacras conciones, & serias orationes, in quibus pugnare oportet, non ludere, iuuenilis traducantur.

Quint. 1.9. Caudum est omnino, ne oratio, que ferridebet, ac fluere, dimetidis pedibus, ac pendendis syllabis confusescat. Nam id cum miseri, tum in minimis occupati est. Neque enim, qui se totum in hac cura consumperit, potioribus vacabit, si quidem relictorum pondere, ac nitore contempno, tessellulas (ut ait Lucilius) struet, & vermiculat inter se lexes committer. Quamobrem, & cum de hac tota re scriptum sit a nonnullis, etiam abundantius, quam oratoria grauitas postulet; quæ leuiora sunt, omittat, aut certè perstrin gam. Quæ vero melioris nota fuerint, a veteribus presentim animaduersa, non pra teribo.

Elocutionis diuiso, & eius prima pars:

Elegantia:

C A P V T I . I .

*Cic. 3 de
Orat.* Elocutionis omnium clarissima diuisio est, quæ traditur a Cicerone quarto ad Herennium, in *Elegantiam, Compunctionem, & Dignitatem*. Elegantia est, quæ facit, ut rnumquodque pure, & aperte dici videatur. Hec distribuitur in Latinitatem, & Explanacionem. Latinitas sermonem purum conservat. Duos Grammaticorum scopulos, foliosum, & barbarissimum declinat, & honestam in omnibus conjectatur orationis munditudinem. Primum igitur, ut latine loquamur, videndum est, sed & verba afferamus ea, quæ ne mo iure reprehenderit, & ea sic calibus, & temporibus, & genere, & numero conseruemus, ut ne quid perturbatum, ac discrepans, aut prosterum sit. Hæc ex Grammaticorum pertinet officina, in qua procedenda sunt accuratius puerorum ingenia; ne cruda adhuc studia in grauiores scientias prope lant, & congrui sermonis imperiti praebant se deridendo. Diuus Basilius legatum sibi a Valente Rhetorem, Demosthenem.

*Domi. 5.
Valent.
Leptu.*

nomine, haud satis *A quo Devitae in Grammaticos errores impingentem, castigauit urbano dicto: Δικαιολογοις Ρωμ.*

Quo vero iisu exceptum est apud Athenienses DATIS Melos: qui, ut vir Parfa, & miles, minus ad Atticas factus elegatias, Graecæ loqui conatus, dixit Η ουτι χωρα πουνι. Erat hoc hospiti, & duci militia condonandum. Sed minus tolerandi sunt, qui cum ipsis vitijs laborent, profitentur tamen elegantias, & in alios, si quid forte titubarint, sunt impensè dicaces. Nec infacere lusit Ausonius in eiusmodi farina Rhetorem, qui scriperat 2-
ciua voce Reminisco.

Reminisco Rufus dixit in versu suo.

Cor ergo versus, inquit Rufus non habet.

Haud dissimilis quipiam legatus, qui ad Alexandrum Tertium missus, contra S. Thomam Cantuariumensem Archiepiscopum, sparsurus querimonias; illud identidem in oratione visparuit, oportuebat. Ex quo grauissimo coruī rūlū propinuat non mediocrem.

[Pater suauit & Domine, interest beatitudinis vestra, quid perperam aetum est in perniciem vaueritatis, ad pacis, & debitæ concordia statum citius reuocare, ne nimis huiusmodi immoderata presumptio multorum stragem, & Catholicæ Ecclesie scissuram possit procreare. Id parum attendit Dominus Cantuariensis, dum relicto maturiori consilio, se solum consuluit, ut sic sibi, & suis, Regi, & regno, populo, & clero grauiores labores procrearet, & angustias: & certè virum tantæ auctoritatis non decuit, nec oportuit, nec aliquando oportuebat.] Addit, qui scripti historiam: Ita grammaticabat Hilarius Cicestrensis, dicens operiebat, in superiis si saperent, non oportuebat sibi in actuali præbuisse conseruare. Hic unus ex eorum prouumpens in vocem: Male, inquit, tandem venisti ad portum.

Altera pars elegantiae est explanatio, quæ reddit apertam, & dilucidam orationem. Ea comparatur duabus rebus, virtutis verbis, & propriis. Virtuta sunt ea, quæ versantur in sermone, & consuetudine quotidiana: Propria, quæ eius rei verba sunt, aut esse possunt, de quæ licet quenamur. Hæc virtus elocutionis fundamentum est, qua qui non fuerit imbutus, frustranit ad superiora. Quantus est enim error eorum, qui nihil proprijs verbis effertes, in omnibus translationum conlectantur delicias?

*Said. in
vice.*

Δάσις.

*Arioph. in
pace.*

Hilarius

Cisterensis

legatus

σολικητες.

Eius oratio.

Baren. ad

Chri.

116 4 See.

34-

Cic. 4. ad

Herenn.